

Biedrība "Latvijas Mediju ētikas padome"

**Ētikas padomes atzinums
Nr. 8/2024**

Rīgā, 2024. gada 22. jūlijā

Biedrības "Latvijas Mediju ētikas padome" (turpmāk tekstā – "Biedrība") Ētikas padome (turpmāk – "Ētikas padome") 2024. gada 4. jūlija sēdē šādā sastāvā: Andrejs Mēters, Aivars Pastalnieks, Skaidrīte Lasmane, Guntars Līcis, Ingemārs Vekteris, Aleksandrs Mirlins, Baiba Liepiņa

konstatē:

[1] Biedrības valde 2024. gada 15. maijā saņēma Jūlijas Stepaņenko un Ļubovas Švecovas (turpmāk tekstā – "Sūdzētājas") sūdzību (turpmāk tekstā – "Sūdzība") par portāla la.lv (turpmāk tekstā – "Medijs") rakstu "'Karu ir sākušas abas divas valstis." Stepaņenko un Švecovas atbildes par karu Ukrainā saniknojušas Latvijas sabiedrību." <https://www.la.lv/karu-ir-sakusas-abas-divas-valstis-stepanenko-un-svecovas-atbildes-par-karu-ukraina-saniknojusas-latvijas-sabiedribu> (turpmāk tekstā – "Publikācija").

[2] Sūdzētājas apgalvo, ka Publikācijā atspoguļots fragments no viņu intervijas portālam delfi.lv, un Publikācija sastāv no intervijas fragmenta atreferēšanas, kam seko paziņojums, ka šis fragments esot raisījis plašu diskusiju sociālajā medijā "X". Publikācijā esot sniegti 12 piemēri ar komentāriem no "X", no kuriem visi esot negatīvi vai naidīgi, to skaitā tādi, kur komentāru autori sagroza, pārfrāzē Sūdzētāju vārdus un pausto viedokli, bet atšķirīgi viedokļi nav iekļauti. Sūdzētājas uzskata, ka ar to ne tikai tika radīts melīgs iespaids par viņu teiktā nozīmi, bet arī agresijas, aicinājumu uz vardarbību un starpnacionālā naida vilnis lasītāju komentāros pie Publikācijas. Sūdzētājas pievienojušas Sūdzībai šādu komentāru piemēru, un raksta, ka Medija redakcija nav novērsusi šādu komentāru publicēšanu un pieejamību.

[3] Sūdzētājas lūdz Biedrību izvērtēt Medija rīcību un rīkoties savas kompetences ietvaros, lai pārtrauktu vajāšanu, neslavas celšanu un starpnacionālā un sociālā naida kurināšanu sabiedrībā, un novērstu tā atkārtošanos Medijā.

[4] Atbilstoši Biedrības Statūtu 6.2. punktam Biedrības valde Sūdzību nosūtīja par Medija saturu atbildīgajai SIA "LA.LV" un Medija galvenajai redaktorei, aicinot izvērtēt Medija rīcības atbilstību Ētikas kodeksam un sniegt Biedrībai skaidrojumu.

[5] Atbildes vēstulē Medijs Biedrību informē, ka Sūdzētājas plāno pārstāvēt valsti Eiroparlamentā, tāpēc lasītājiem būtu jāiegūst maksimāli plaša informācija par iespējamiem Latvijas pārstāvjiem un to viedokļiem. Portāla redakcija izvēlējās minēto "Delfi" fragmentu, lai akcentētu viedokļu dažādību, un to ir darījuši arī citi ziņu portāli. Publikācijas saturā iekļautie komentāri no "X" netika atlasīti ar mērķi vairot naidu, bet ar nolūku parādīt tā brīža lasītāju viedokļus un komentārus par Sūdzētāju publiskiem izteicieniem. Saņemot informāciju no Biedrības, Medijs komentārus portālā Publikācijai slēdzis.

Negatīvo komentāru saturu portālā pie Publikācijas Medijs skaidro ar to, ka pašreizējā ģeopolitiskajā situācijā un pastāvīgā stresa apstākļos lasītāji ļoti asi uztver šādu, pret valsts drošību vērstu viedokļu esamību. Medijs skaidro, ka komentāru analīze nav redakcijas primārais darba uzdevums un to saturs neatspoguļo redakcijas viedokli, tiem izveidota automātiska dzēšanas sistēma, bet šajā gadījumā ievadītā formula uz komentāru dzēšanu nenostādāja. Medijs uzsver, ka iestājās pret naida kurināšanu un jebkāda veida agresijas vai vardarbības vairošanu sabiedrībā. Tiekot strādāts pie komentāru politikas izmaiņām sadarbībā ar citiem medijiem un sabiedrībā ietekmīgām personām, kuras cieš no negatīvo sociālo tīklu komentāriem.

[6] Biedrības valde Sūdzību, publikācijas kopiju un Medija atbildi nodeva izskatīšanai Biedrības Ētikas padomei atbilstoši Biedrības Statūtu 6.1.1. punktam.

Ievērojot konstatēto, kā arī Ētikas padomes locekļu Andas Rožukalnes, kas sēdē nepiedalās, rakstveidā sniegto Sūdzības vērtējumu

Ētikas padome secina:

[7] Nedz normatīvie akti, nedz Biedrības Statūti vai Ētikas kodekss nedod tai tiesības sniegt apstākļu juridisko vērtējumu un pārbaudīt ar Publikāciju nodarītos iespējamos aizskārumus – goda un cieņas aizskaršanu, neslavas celšanu u.c. no juridiskā skatpunkta. Biedrības Ētikas padome Publikāciju un Sūdzībā norādīto vērtē atbilstoši Biedrības Ētikas kodeksa nosacījumiem.

[8] Lai arī Sūdzībā nebija sniegta informācija, ka platformā “X” būtu bijis daudz pozitīvu Latvijas iedzīvotāju viedokļu par Sūdzētāju nostāju Krievijas agresijas sakarā, nebūtu apšaubāms Medija redakcionālās tiesības veidot Publikāciju, kura izceļ platformā “X” publicētos kritiskos viedokļus par Sūdzētājam. Vienlaikus Ētikas padome vēlas vērēt uzmanību, ka Publikācijai paredzēto komentāru atlase pirmām kārtām atspoguļo redakcionālos lēmumus un redakcionālo atbildību, nevis sociālās tīklošanās vietnes lietotāju uztveri vai komunikatīvo uzvedību. Uzskatot, ka kandidēšana Eiropas Parlamenta vēlēšanās ir leģitīms pamats, lai kritiski vērtētu jebkurus Sūdzētāju publiskos izteikumus, ir būtiski, ka Medija redakcijas darbinieki spēj nošķirt un publikācijās nošķir kritisku vērtējumu, negatīvu attieksmi par viedokli vai politisko pozīciju, no draudiem, naidīgiem un vardarbīgiem verbāliem uzbrukumiem, publiskas ņirgāšanās un kiberhuligānisma. Šajā gadījumā, gatavojot Publikāciju, Medijs šādu izpratni neparādīja.

[9] Medija pienākums ir nodrošināt, lai tā interneta platformā nebūtu naida runas, draudu, vajāšanas pazīmes, citi kibermobinga veidi, kā arī cits saturs, kas aizliegts ar likumu. Ja lietotāji tādu ievieto komentāru veidā, kā tas ir noticis šajā gadījumā, tad Medijam ir pienākums nodrošināt komentāru sadaļas atbilstību likumam un Biedrības Ētikas kodeksam (punkts 4.3. “Diskriminācijas un naida kurināšanas aizliegums” paredz: “plašsaziņas mediji rūpējas, lai publicētajos materiālos un lasītāju komentāros nebūtu naida runas, aicinājumu uz vardarbību un citas likumā aizliegtās darbības. Konstatējot šādas neatbilstības, tās ir pēc iespējas ātri jānovērš, tai skaitā ieviešot pašregulācijas mehānismus.”)

[10] Ētikas padome pozitīvi vērtē, ka Medijs ir reaģējis uz Sūdzību un dzēsis komentārus, tādejādi izpildot Ētikas kodeksa punktā 4.3. noteikto prasību (“[...] Konstatējot šādas neatbilstības, tās ir pēc iespējas ātri jānovērš” [...]), taču uzskata, ka tam būtu jānotiek daudz ātrāk, proti, īsi pēc to parādīšanās portālā, lai mazinātu iespējamo kaitējumu. Ētikas padome rekomendē Medijam ar lielāku rūpību izturēties pret komentāru moderēšanu un uzlabot esošās komentāru pārvaldības procedūras un mehānismus.

[11] Ievērojot secināto, visi klātesošie Ētikas padomes locekļi balso, ka Publikācijā NAV pārkāpts Biedrības Ētikas kodekss, bet, dzēšot aizskarošos komentārus, Medijs ir izpildījis Ētikas kodeksa punktā 4.3. (Diskriminācijas un naida kurināšanas aizliegums) noteikto darbību minimumu.

Ētikas padomē nolemts:

1. Publikācijā nav konstatēti Biedrības Ētikas kodeksa pārkāpumi.
2. Ieteikt Medijam uzlabot portāla komentāru pārvaldības procedūras un mehānismus, lai novērstu ētikas un likuma normām neatbilstošu komentāru ievietošanu, kā arī ātrāk un precīzāk identificētu pievienotus neatbilstošus komentārus un nodrošinātu to dzēšanu. Uzdot Medijam līdz 2024. gada 15. septembrim informēt Biedrības valdi, kā tikusi ievērota šī rekomendācija.
3. Lēmumu paziņot Sūdzētājam un Medijam.
4. Lēmumu publicēt Biedrības interneta vietnē un izplatīt informāciju par to atbilstoši Biedrības Statūtu 6.6. punkta noteikumiem.